

Uzależnienia  
behawioralne:  
HAZARD WŚRÓD  
MŁODZIEŻY

Informacje dla rodziców

# Co to jest?

- o W języku polskim pojawił się termin:  
**„patologiczny hazard i inne uzależnienia behawioralne”**.
- o Termin ten nie jest sprecyzowany ani prawnie ani naukowo i obejmuje grupę zjawisk, z których:
  - o część ma charakter patologii (np. zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania),
  - o część powoduje uciążliwości, „problemy”,
  - o bywa uważana za pewien fenomen kulturowy, który nie powinien być interpretowany w kategoriach zdrowia/choroby, normy/patologii.

# „nałogi behawioralne”

- o to między innymi **uzależnienie od czynności, uzależnienia czynnościowe** – rzadko stosowany termin dla grupy zjawisk (pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm, patologiczny hazard) podkreślający ich addyktywny charakter (Ogińska-Bulik 2010, Lelonek-Kuleta 2012).

# Kryteria nałogów behawioralnych

- o Brown (1993) stworzył ogólne kryteria nałogów, w tym behawioralnych. Na ich opis składają się:
  - o specyficzne cechy poznawcze polegające na dominacji aktywności nad myślami i zachowaniem,
  - o konflikt z innymi osobami lub aktywnościami, 13 -euforia lub ulga, odczuwanie krótkotrwałej przyjemności w związku z zaangażowaniem w aktywność,
  - o tolerancja albo utrata kontroli nad zachowaniem, - odstawienie (ang.: withdrawal), czyli doznawanie nieprzyjemnych objawów, gdy dojdzie do braku dostępu do aktywności,
  - o nawroty i powrót do stanu poprzedniego, gdy podejmuje się nieudane próby zaprzestania aktywności, z następującym powrotem do intensywności jak przed próbą lub nawet większa

# Patologiczny hazard

- o Hazardowanie się (gambling) zdefiniowane zostało jako zachowanie lub zespół zachowań ryzykownych składających się na kombinację pomiędzy umiejętnościami, a tzw. szczęściem, której rezultatem jest wygrana lub przegrana (Kassinove 1996). Hazard jest zjawiskiem powszechnym, jego dowolne formy można zauważyć w każdej kulturze. Odbywa się zarówno w postaci zgodnej jak i niezgodnej z prawem (Bolen 1976, Custer 1985).

# Czy wiesz, że?

- o Za wizytę w kolekturze lotto w towarzystwie osoby nieletniej i pozwolenie na wytypowanie przez nią liczb bądź wybór zdrapki grozi wysoka kara grzywny nawet w wysokości kilku tysięcy złotych.

# Schemat rozwoju patologicznego „gracza”

- o Jak w każdym uzależnieniu aby doszło do utraty kontroli nad impulsami musi minąć pewien czas i dana osoba przechodzi kilka faz.
- o Poziom 0 - odpowiada modelowi pełnej abstynencji. Zaliczane są tutaj osoby, które nigdy wcześniej (w okresie całego życia) nie podjęły żadnej gry zakładowej (np. nie nabyły dowolnego kuponu loteryjnego, zakładu sportowego, nie wrzuciły monety do automatu).

# Poziom „zero”

- o pełna abstynencja.
- o zaliczane są tutaj osoby, które **nigdy wcześniej** (w okresie całego życia) nie podjęły żadnej gry zakładowej (np. nie nabyły dowolnego kuponu loteryjnego, zakładu sportowego, nie wrzuciły monety do automatu).

# Poziom „1”

- o termin ten odnosi się do graczy „społecznych”, „rekreacyjnych”, grających incydentalnie, dla przyjemności, których aktywność nie skutkuje 55 powstaniem jakichkolwiek znaczących problemów, szkód.
- o w tej kategorii mieści się znaczna część populacji, a częstość grania jest różna (np. kupowanie 1 kuponu na rok, do 1 kuponu dziennie).
- o kryterium rozstrzygającym między poziomem 1, a 2 hazardowania się jest występowanie szkód związanych z graniem

# Poziom 2

- o w tej grupie umieszczeni są gracze, których intensywność grania i zakładania się wzrosła do poziomu wywoływania skutków w postaci trudności i szkód związanych z graniem.
- o hazardowanie się graczy na tym poziomie określane jest poprzez synonimy – ryzykowne, problemowe, szkodliwe,
- o do problemów, szkód związanych z graniem zalicza się między innymi:
  - o poczucia winy i upomnienia ze strony otoczenia,
  - o przeznaczanie części budżetu domowego na granie,
  - o powstawanie zadłużenia i dalszych jego konsekwencji.

# Poziom „3”

- o kategoria hazardowania się, w której spełnione są kryteria rozpoznania dla hazardu patologicznego DSM-IV, a szkody wynikające z grania są na tym etapie jednoznaczne
  - o dotyczą wszelkich wymiarów funkcjonowania gracza (zarówno dotyczących zdrowia ogólnego, współwystępowania innych zaburzeń, w tym uzależnień od substancji i zaburzeń psychicznych)
  - o dotyczą sytuacji społecznej, rodzinnej gracza,
  - o narastają długi,
  - o pojawia się zagrożenie czynami zabronionymi i konfliktami z prawem

# Hazard patologiczny

## kryteria kliniczne

- o Należy stwierdzić występowanie przynajmniej 5 objawów z poniższej listy (DSM-IV-TR ):
  - o zaabsorbowanie hazardem, w tym przypominaniem sobie wcześniejszych doświadczeń związanych z graniem, odgrywaniem się lub planowaniem następnej gry, myśleniem, jak zdobyć pieniądze na hazard itp.; -potrzeba podwyższania podczas gry stawek pieniędzy, niezbędnych do uzyskania odpowiedniego poziomu zadowolenia (satysfakcji, pożądania);
  - o powtarzające się podejmowanie bezskutecznych wysiłków mających na celu ograniczenia lub zaprzestania hazardowego grania; podenerwowanie lub poirytowanie przy próbach ograniczenia lub zaprzestania grania;

# Hazard patologiczny

## kryteria kliniczne

- o -traktowanie gry jako sposobu ucieczki przed problemami lub na poprawienie złego samopoczucia (np. uczucia bezradności, winy, lęku, depresji); podejmowanie prób „odegrania się” po wcześniejszej utracie pieniędzy w grze;
- o -okłamywanie członków rodziny, terapeuty lub innych, w celu ukrycia prawdziwych rozmiarów swojego hazardowego grania;
- o -podejmowanie nielegalnych działań takich jak: fałszerstwo, oszustwo, kradzież lub malwersacja w celu zdobycia pieniędzy na hazardowe granie;
- o -utrata lub narażenie na szwank, z powodu zaangażowania w hazardowe granie, ważnych związków emocjonalnych, możliwości edukacyjnych, zawodowych itp.
- o -szukanie u innych osób pomocy finansowej w celu poprawienia złej sytuacji ekonomicznej spowodowanej hazardowym graniem.

# Dlaczego Twoje dziecko może próbować gier hazardowych?

- o W ten sposób chce poprawić swoją samoocenę
- o Chce się wzbogacić
- o Chce złagodzić poczucie znudzenia
- o Chce tego „doświadczyć”

# Przecież nieletni grać nie może.....

- o Gambling – patologiczne hazardowanie się może rozwinąć się bardzo wcześnie.
- o W badaniu poświęconym rozpowszechnieniu zjawiska wśród młodzieży stwierdzono, że ponad 80% młodych ludzi między 12 a 17 rokiem życia w okresie ostatniego roku wzięło czynny udział w grze hazardowej.
- o Ponad 35% przyznało się do grania przynajmniej raz w tygodniu (Fritz 2008).
- o Pomimo, że większość dostępnych gier hazardowych jest zakazana prawnie dla młodzieży przed ukończeniem 18 roku życia, adolescentenci z łatwością **znajdują osoby w swoim otoczeniu** osoby chętne udzielić im pomocy w zakupie losów, zakładów.

# Według raportu z badań ESPAD z 2011 roku:

- o około 1/3 młodzieży przynajmniej raz w życiu uprawiała hazard
- o uprawienie hazardu deklaruje 8,9% uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 10% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych
- o ok 2% młodzieży może być zagrożona hazardem problemowym

# Co może zaniepokoić rodzica czyli czynniki zwiastujące problem hazardu(Fritz 2008)

- o zmiany w dotychczasowym funkcjonowaniu w szkole/pośród rówieśników o nagłe pogorszenie wyników w nauce, spadek frekwencji obecności w szkole o rozluźnienie relacji społecznych, w tym rodzinnych, aż do wycofania, izolacji o zachowania aspołeczne/kryminalne

- o nieuzasadniona i niewytłumaczalna potrzeba pieniędzy
- o znikające pieniądze lub przedmioty w domu
- o niewyjaśnione zadłużenie na wyciągu z karty kredytowej
- o często obserwowane lęk, depresyjność lub wahania nastroju
- o ponadprzeciętnie częstsze oglądanie kanałów sportowych w telewizji

- o przesadne niezadowolenie w związku z wynikiem rozgrywek sportowych
- o nocne telefonowanie
- o intensywne zainteresowanie się sportem, przy braku wcześniejszego zainteresowania
- o znajomość znacznej liczby aktualnych wyników rozgrywek sportowych
- o ujawnianie cech nieuzasadnionego dobrobytu finansowego

# Jak ustrzec dziecko przed hazardem?

- o Najważniejsze to: nie graj sam (rodzina ma największy wpływ na zachowanie dziecka)
- o Dobrze poznaj kolegów i koleżanki, zadbaj o kontakt z nimi
- o Zadbaj o rozwój psychospołecznych dziecka (jeżeli jest to trudne poproś o pomoc specjalistyczną):
  - o radzenie sobie ze stresem i emocjami,
  - o kompetencje społeczne,
  - o samoocena

# Według raportu z badań CBOS z 2010 roku:

- o na pierwszym miejscu wśród gier hazardowych wybieranych przez młodzież jest udział w losowaniach lotto i konkursach sms
- o na kolejnym miejscu pod względem częstotliwości grania wśród młodzieży są automaty
- o częściej grają chłopcy niż dziewczęta, jedynym wyjątkiem są gry i loterie sms, w których przeważają dziewczęta
- o najczęściej grają dzieci pozbawione kontroli rodzicielskiej, których rodzice ostatni rok spędzili w pracy za granicą (oboje rodzice lub ojciec, obecność matki nie ma w tym wypadku decydującego znaczenia)
- o 37% grającej młodzieży zdarzyło się w ciągu roku wydać na grę więcej pieniędzy niż zaplanowało
- o uczniowie osiągający dobre wyniki w nauce najczęściej grają w domu np. przez Internet, natomiast uczniowie osiągający słabsze wyniki w nauce częściej korzystają z automatów do gier